

DZIAŁ IV SZCZEGÓLNE ZASADY WYKONANIA ZOBOWIĄZAŃ PIENIĘŻNYCH

ART. 21. ZASADA WALUTOWOŚCI

Jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie jedynie przez zapłatę w tej walucie, chyba że strony postanowiły inaczej.

A. Podstawy regulacji

A.1. Analiza prawnoporównawcza – źródła

Kwestię zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych kodeks zobowiązań regulował w art. 211, przy czym przyjmował jako zasadę, że w przypadku zobowiązań wyrażonych w innej walucie niż waluta obowiązująca w miejscu płatności dłużnik mógł zapłacić dług w walucie miejsca płatności („pieniężmi krajowymi”), chyba że zapłata w walucie obcej została wyraźnie zastrzeżona. Do możliwości zastrzeżenia efektywnej zapłaty w walucie zagranicznej nawiązują, obowiązujące po dzień dzisiejszy, przepisy art. 41 ust. 1 i 3 prawa wekslowego¹⁵⁵ oraz art. 36 ust. 1 i 3 prawa czekowego¹⁵⁶. W związku z tym, że przepisy powołane wyżej dopuszczały wykonanie zobowiązania pieniężnego w innej walucie niż określona treścią zobowiązania (w tym zakresie dłużnikowi przysługiwało zatem upoważnienie przemienne), określały także kurs, według którego ma nastąpić zapłata (art. 211 §2 k.z. przewidywał zapłatę według kursu waluty obcej w chwili i miejscu zapłaty, natomiast art. 41 ust. 2 prawa wekslowego i art. 36 ust. 2 prawa czekowego, przyjmując podobną zasadę, zezwalają ponadto wystawcy na wskazanie miarodajnego kursu w treści weksła lub czeku). Jednocześnie wszystkie te przepisy przyznawały wierzycielowi, na wypadek niespełnienia w terminie świadczenia, prawo żądania zapłaty od dłużnika w walucie krajowej według wybranego przez niego kursu z dnia płatności (wymagalności)

---

¹⁵⁵ Ustawa z 28 kwietnia 1936 r., Dz. U. Nr 37, poz. 282 ze zm.

¹⁵⁶ Ibidem, poz. 238 ze zm.

albo dnia zapłaty. W istocie zatem przepisy te odstępowały w razie zwłoki dłużnika od zasady, że wybór waluty, w której ma nastąpić wykonanie zobowiązania, przysługuje dłużnikowi.

Przepis art. 211 k.z. tuż po wejściu w życie został uchylony przez art. 38 ust. 3 rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 12 czerwca 1934 r. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych¹⁵⁷. Od dnia 7 lipca 1934 r. obowiązywały w omawianym zakresie art. 1–3 rozporządzenia z dnia 12 czerwca 1934 r., które przyjmowały jednak – dla zobowiązań wyrażonych w innej walucie niż pieniądź polski – podobne zasady, co uchylony art. 211 k.z. Jednak art. 1 ust. 2 powołanego rozporządzenia uważał zastrzeżenie rzeczywistej zapłaty w walucie zagranicznej za nieistniejące, jeżeli zapłata miałaby nastąpić na obszarze państwa polskiego. Rozporządzenie ustalało również, że stosuje się przeciętny kurs walut na giełdzie pieniężnej w Warszawie.

Kodeks cywilny nie reguluje wprost kwestii wykonania zobowiązań zaciągniętych w walutach innych niż złoty (w tym zakresie zob. uwagi w następnym punkcie).

Również Konwencja wiedeńska o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów z dnia 11 kwietnia 1980 r. nie zawiera przepisów określających walutę, w której powinna nastąpić zapłata. Uważa się, że kwestię tę rozstrzyga – w braku postanowień umownych – prawo właściwe wskazane przez normę kolizyjną¹⁵⁸.

Zasady europejskiego prawa umów regulują kwestie waluty zobowiązania pieniężnego i jego wykonania w art. 7.108. Jako regułę przyjmuje się, że strony mogą określić walutę zobowiązania pieniężnego oraz zastrzec, że zapłata ma nastąpić w tej walucie. Jeśli nie została zastrzeżona zapłata w walucie obcej, zobowiązanie wyrażone w innej walucie niż waluta miejsca płatności może zostać wykonane przez dłużnika w walucie obowiązującej w miejscu płatności według kursu wymiany z chwili wymagalności. Przepis art. 7.108 dopuszcza, by w razie niespełnienia świadczenia w terminie, wierzyciel mógł żądać zapłaty w walucie miejsca płatności według wybranego przez siebie kursu obowiązującego w chwili wymagalności albo w chwili dokonania zapłaty.

Podobną regulację do art. 7.108 PECL zawiera art. III–2:109 DCFR. W ust. 4 przepis ten stanowi, że jeśli nie ustalono waluty zobowiązania, zobowiązanie powinno zostać wykonane w walucie miejsca, w którym zapłata powinna nastąpić.

Również z art. 6.1.9 Zasad międzynarodowych umów handlowych UNIDROIT z 2004 r. wynika, że zobowiązanie wyrażone w innej walucie niż waluta miejsca płatności może zostać wykonane przez dłużnika w walucie miejsca wykonania, chyba że waluta ta jest niewymienialna albo strony inaczej się umówiły (zastrzegły zapłatę tylko w umówionej walucie). Gdyby jednak dłużnik nie był w stanie spełnić świadczenia w umówionej walucie,

¹⁵⁷ Dz. U. Nr 59, poz. 509.

¹⁵⁸ Zob. W. Popiołek [w:] *Konwencja wiedeńska o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów. Komentarz*, Kraków 2001, s. 504; co do waluty odszkodowania, zob. J. Klatka, G. Żmij, *ibidem*, s. 623 i n.

wierzyciel może żądać zapłaty w walucie miejsca wykonania. W razie zapłaty po terminie wymagalności wierzycielowi przysługuje prawo wyboru kursu, według którego płatność ma zostać przeliczona (albo z chwili wymagalności, albo z chwili zapłaty). Ponadto art. 6.1.10 Zasad określa walutę zobowiązania, gdyby nie została ona wyraźnie ustalona w umowie.

Zobowiązania pieniężne w walucie obcej są także przedmiotem europejskiej konwencji nr 60, otwartej do podpisu 11 grudnia 1967 r. w Paryżu¹⁵⁹, która jednak nie weszła w życie. Zgodnie z art. 1 załącznika do tej konwencji zobowiązanie w walucie innej niż waluta miejsca płatności może zostać wykonane w walucie miejsca płatności, chyba że co innego wynika z umowy stron lub zwyczaju. Ponadto dłużnik nie jest uprawniony do wykonania zobowiązania w walucie miejsca płatności, gdyby wiedział lub powinien wiedzieć, że zapłata w walucie miejsca płatności może spowodować dotkliwą szkodę dla wierzyciela. Gdyby dłużnik nie był w stanie wywiązać się z zobowiązania do zapłaty w innej walucie niż waluta miejsca płatności, wierzyciel może żądać zapłaty w walucie miejsca płatności (art. 2 załącznika do konwencji). Według art. 3 załącznika do konwencji, należy stosować kurs z dnia dokonywania zapłaty, jednak gdyby dłużnik nie spełnił świadczenia w terminie, a nastąpiła deprecjacja waluty, w której zapłata miała nastąpić, w stosunku do waluty miejsca płatności, dłużnik – niezależnie od tego, w jakiej walucie płaci – jest obowiązany do wypłaty różnicy wynikającej ze zmiany kursu między dniem wymagalności a dniem dokonania zapłaty (art. 4 ust. 1 załącznika do konwencji). Obowiązek zapłaty tej różnicy nie powstaje, gdy opóźnienie w wykonaniu zobowiązania wynikało z działań wierzyciela, z powodu siły wyższej, a także wtedy, gdy deprecjacja waluty nie spowodowała szkody po stronie wierzyciela. W tym zakresie ciężar doводу spoczywa na dłużniku (art. 4 ust. 2 załącznika do konwencji). Przepis art. 4 stosuje się także w przypadku, gdy deprecjacja waluty nastąpiła w trakcie trwania postępowania wszczętego w celu dochodzenia zapłaty.

Projekt zasad *Acquis* nie reguluje w ogóle kwestii waluty, w jakiej ma nastąpić wykonanie zobowiązania pieniężnego, gdyż brak jest odpowiednich unormowań w prawie wspólnotowym (*acquis communautaire*). Należy jednak wspomnieć, że art. 49 ust. 1 dyrektywy nr 2007/64 z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego¹⁶⁰ stanowi, że płatności dokonywane są w walucie uzgodnionej przez strony. Przepis ten potwierdza więc zasadę, że zobowiązanie zaciągnięte w walucie obcej powinno być wykonane w tej walucie.

Projekt Europejskiego kodeksu prawa umów (z 2001 r.) nie zawiera przepisu, który regulowałby kwestię wykonania zobowiązania pieniężnego wyrażonego w walucie obcej.

Kodeks cywilny niemiecki w §244 ust. 1 stanowi, że zobowiązanie wyrażone w innej walucie niż euro i płatne w kraju może zostać wykonane w euro według kursu z chwili dokonania zapłaty, chyba że zastrzeżono zapłatę w tej innej walucie.

¹⁵⁹ Polski przekład: *Standardy prawne Rady Europy*, t. V, Warszawa 1999, s. 92 i n.

¹⁶⁰ Dz. Urz. L 319 z 5.12.2007 r.

Podobnej regulacji nie zawiera obowiązujący francuski kodeks cywilny. Projekt zmiany przepisów francuskiego kodeksu cywilnego o zobowiązaniach (przygotowany przez zespół pod kierunkiem prof. Catala) stanowi natomiast w art. 1226, że zobowiązania pieniężne płatne we Francji wykonywane są w walucie francuskiej (euro). W umowach międzynarodowych lub w orzeczeniu sądowym można postanowić, że wynikające z nich zobowiązanie ma być wykonane we Francji w innej zagranicznej walucie.

Z kolei art. 84 ust. 1 szwajcarskiego kodeksu zobowiązań postanawia, że zobowiązanie pieniężne powinno zostać wykonane przez zapłatę ustawowymi środkami pieniężnymi w walucie zobowiązania. Gdyby zobowiązanie opiewało na inną walutę niż waluta krajowa miejsca płatności, wówczas dłużna suma może zostać zapłacona w walucie krajowej według kursu z chwili wymagalności, chyba że w umowie znalazło się zastrzeżenie „efektywnie” lub podobne.

W kodeksie cywilnym austriackim w pierwotnym brzmieniu brak było przepisu regulującego wykonanie zobowiązania pieniężnego wyrażonego w walucie zagranicznej. Dodany nowy §905a przewiduje, że zobowiązanie pieniężne wyrażone w walucie zagranicznej może zostać wykonane w walucie krajowej, chyba że zapłata w walucie zagranicznej została wyraźnie zastrzeżona. W razie zapłaty zobowiązania w walucie krajowej przepis ten nakazuje dokonać przeliczenia według właściwego kursu waluty obcej obowiązującego w miejscu płatności. Gdyby dłużnik opóźnił się z zapłatą, wierzycielowi przysługuje prawo wyboru miarodajnego kursu albo z chwili wymagalności, albo z chwili wykonania zobowiązania.

A.2. Uzasadnienie regulacji – rozwój instytucji

Powołane wyżej przepisy niektórych państw europejskich oraz projektów harmonizacyjnych europejskiego prawa umów przyjmują na ogół zasadę, że zobowiązanie pieniężne wyrażone w walucie obcej powinno być wykonane w tej walucie, jednak gdyby nie była to waluta miejsca płatności, dłużnik jest uprawniony do zapłaty w tej walucie. To uprawnienie dłużnika jest wszakże wyłączone, gdyby została zastrzeżona efektywna zapłata w walucie, w której zostało wyrażone zobowiązanie. Zarówno obowiązujące regulacje, jak i wszystkie projekty zdają się wychodzić z założenia, że waluta miejsca płatności jest wymienna na walutę, w której zostało wyrażone zobowiązanie i że w związku z tym uzyskanie zapłaty w innej niż umówiona waluta nie powinno naruszać interesu wierzyciela. Podobne rozwiązanie, jak już wspomniano, było zawarte w art. 211 k.z. Choć w kodeksie cywilnym nie została wyrażona wprost podobna zasada¹⁶¹, to w ostatnich latach (już po liberalizacji przepisów prawa dewizowego) była ona przyjmowana w orzec-

¹⁶¹ Zob. jednak art. 358 k.z. w brzmieniu nadanym przez ustawę z 23 października 2008 r. Zgodnie z tym przepisem dłużnik może wykonać zobowiązanie pieniężne wyrażone w walucie obcej przez spełnienie świadczenia w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będzie źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia w walucie obcej. Wartość waluty obcej ustala się według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna stanowi inaczej. Jednakże wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej

nictwie Sądu Najwyższego. Reprezentatywny jest w tym zakresie wyrok SN z 8 lutego 2002 r. (II CKN 671/00, OSN 2002, nr 12, poz. 158), którego teza brzmi: „Zobowiązanie, którego przedmiotem jest świadczenie sumy pieniężnej wyrażonej w walucie obcej, może być wykonane w złotych polskich”. Według SN, możliwość spełnienia świadczenia w walucie polskiej zamiast w walucie obcej wynika z art. 354 § 1 k.c. W braku określenia przez strony sposobu wykonania zobowiązania wyrażonego w walucie obcej należy przyjąć, że zobowiązanie podlegające wykonaniu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej powinno zostać spełnione w złotych, chyba że co innego wynika z przepisów szczególnych. We wcześniejszym natomiast orzeczeniu (wyrok SN z 18 stycznia 2001 r., V CKN 1840/00, OSN 2001, nr 7–8, poz. 114) SN stanął na stanowisku, że obowiązywanie w prawie polskim dopuszczalności klauzuli efektywnej zapłaty w walucie obcej jest co najmniej kontrowersyjne. Również z tym poglądem SN można by polemizować, zważywszy na istnienie uregulowań dopuszczających zastrzeżenie efektywnej zapłaty w walucie obcej¹⁶².

Zasada, że zobowiązanie wyrażone w innej walucie niż waluta miejsca płatności może zostać wykonane przez dłużnika w tej walucie zamiast przez zapłatę kwoty w umówionej walucie, podobnie jak dopuszczalność żądania przez wierzyciela – w razie zwłoki dłużnika – zapłaty w walucie miejsca płatności zamiast w umówionej walucie, nie jest wcale bezdyskusyjna.

Zasada, że zobowiązanie wyrażone – zgodnie z prawem – w walucie innej niż obowiązująca w miejscu płatności, ma być wykonane w umówionej walucie, jest konsekwencją ogólniejszej reguły, że zobowiązanie powinno być wykonane zgodnie z jego treścią. Skoro zatem zobowiązanie zostało wyrażone w określonej walucie, to w tej walucie powinna nastąpić także zapłata. Oczywiście wierzyciel zawsze może przyjąć świadczenie pieniężne od dłużnika spełnione w innej walucie niż określona w treści zobowiązania. Za dopuszczaniem wykonania zobowiązania wyrażonego w walucie obcej, czyli w walucie miejsca płatności zdaje się przemawiać jedynie argument, że każde państwo określa walutę, w której powinna następować zapłata na terenie danego kraju. Tylko bowiem znaki pieniężne emitowane przez uprawniony do tego organ (bank centralny, rząd) mają moc przymusowego umarzania zobowiązań pieniężnych. Jednak argument ten pomija okoliczność, że przymusowe umorzenie zobowiązania pieniężnego przez zapłatę znakami pieniężnymi można odnieść tylko do zobowiązań wyrażonych w tej samej walucie. Wprawdzie świadczenia pieniężne wyrażone w różnych walutach są świadczeniami tego samego rodzaju, ale nie są świadczeniami identycznymi. Strony, decydując się na wybór waluty zobowiązania (w granicach zakreślonych przez przepisy ustawodawstwa dewizowego), przyjmują na siebie ryzyko zmiany siły nabywczej danej waluty i przed tym ryzykiem starają się zabezpieczyć (służą temu różnego rodzaju transakcje zawierane na rynku finansowym). Choć w wypadku walut wymiennalnych wierzyciel, który uzyskałby świadczenie w innej walucie niż umówiona, może dokonać

---

według kursu z dnia, w którym zapłata jest dokonana, jeżeli dłużnik popadł w zwłokę ze spełnieniem świadczenia.

¹⁶² Por. art. 41 ust. 1 i 3 prawa wekslowego i art. 36 ust. 1 i 3 prawa czekowego.

jego wymiany, jednak taka wymiana łączy się na ogół z określonymi kosztami (np. z koniecznością zapłaty prowizji w banku). Ponadto wierzyciel ponosi ryzyko zmiany kursu między chwilą spełnienia świadczenia a dokonania wymiany. Dlatego wola stron winna być decydująca dla określenia waluty, w jakiej zapłata powinna nastąpić. Ani wierzyciel nie powinien być uprawniony do żądania spełnienia przez dłużnika świadczenia w innej walucie niż umówiona, ani też dłużnik nie powinien być uprawniony do spełnienia świadczenia w innej walucie niż umówiona (a wierzyciel – obowiązany do przyjęcia tego świadczenia), chyba że strony postanowiły inaczej.

Za przyznaniem dłużnikowi prawa do zwolnienia się z zobowiązania przez spełnienie świadczenia w walucie miejsca płatności zamiast w umówionej walucie nie przemawia też argument odwołujący się do ochrony własnej waluty. Jest on nietrafny. Ochronie własnej waluty służą przede wszystkim przepisy ograniczające swobodę stron w zaciąganiu zobowiązań w innych walutach niż waluta danego państwa. Jest to jednak odrębna kwestia, której art. I:21 nie reguluje.

Argumentacja SN, który w cytowanym wyżej wyroku z 8 lutego 2002 r. odwołał się do art. 354 k.c., aby uzasadnić możliwość spełnienia świadczenia przez dłużnika w złotych zamiast w walucie, w której zostało wyrażone zobowiązanie, również nie przekonuje. Przepis art. 354 k.c. nakazuje bowiem spełnić świadczenie przede wszystkim zgodnie z jego treścią. Skoro więc zobowiązanie pieniężne było wyrażone w walucie obcej, to – zgodnie z jego treścią – powinno zostać spełnione w tej walucie. Potwierdza tę zasadę art. 358¹ § 1 k.c. Zobowiązanie pieniężne powinno być spełnione przez zapłatę sumy nominalnej. Zasada ta odnosi się (*lege non distinguente*) do wszystkich zobowiązań pieniężnych, w tym także zobowiązań wyrażonych w walucie obcej (innej niż złoty). Spełnienie świadczenia w nominalnej wysokości wymaga zatem spełnienia w tej walucie, w której zobowiązanie zostało wyrażone¹⁶³.

W art. I:21 nie przyjęto rozwiązania wzorowanego na art. 6.1.10 Zasad międzynarodowych umów handlowych UNIDROIT z 2004. Należy bowiem uznać, że bez określenia waluty zobowiązanie pieniężne nie może powstać, gdyż nie byłoby wiadomo, co ma być przedmiotem świadczenia. Jeśli każda ze stron miała na uwadze w chwili zawierania umowy inną walutę (np. dłużnik sądził, że świadczenie ma być spełnione w koronach szwedzkich, a wierzyciel – że w koronach norweskich), wówczas zachodzi dyssens, a umowa nie zostaje zawarta. Dlatego w chwili powstania zobowiązania musi zostać określona waluta lub przynajmniej podstawy do jej wyznaczenia.

A.3. Założenia politycznoprawne

Zaproponowane w art. I:21 rozwiązanie odpowiada zasadzie, że zobowiązanie winno zostać wykonane zgodnie z jego treścią. Respektuje ono wolę stron, a ponadto pozwala uniknąć trudności związanych z ustaleniem kursu, według którego musiałyby być przerachowane świadczenie, gdyby

¹⁶³ Zob. wyrok SN z 12 grudnia 1997 r., II CKN 512/97, OSP 1999, z. 4, poz. 81 z glosą K. Zagrobelnego.

umożliwić dłużnikowi spełnienie świadczenia w walucie miejsca płatności zamiast w walucie ustalonej w treści zobowiązania. W takim bowiem wypadku nie wystarczy wskazać, że ma to być kurs z określonej chwili (wymagalności, spełnienia świadczenia). Poszczególne banki (a także kantory) mogą ustalać własny kurs walut obcych, różniący się od kursu stosowanego przez NBP. Z uwagi na to, że nawet kurs stosowany przez dany bank różni się w zależności od tego, czy chodzi o sprzedaż czy kupno (ten drugi jest z reguły niższy), powstaje problem, czy świadczenie powinno zostać przeliczone według kursu kupna czy według kursu sprzedaży określonej waluty. Spełnienie świadczenia w walucie miejsca płatności zamiast w umówionej walucie przerzuca także na wierzyciela ryzyko wprowadzenia – już po spełnieniu świadczenia przez dłużnika – ograniczeń w wywozie (transferze) waluty miejsca płatności za granicę.

Przepis art. I:21 nie stoi natomiast na przeszkodzie, by strony umożliwiły dłużnikowi – na podstawie odpowiedniego postanowienia umownego – spełnienie świadczenia w walucie miejsca płatności. Strony mogą również postanowić, że wierzyciel będzie uprawniony – w razie niewykonania zobowiązania w terminie – do żądania od dłużnika spełnienia świadczenia w walucie miejsca płatności.

Do rozwiązania przyjętego w art. I:21 powinny być dostosowane przepisy o egzekucji świadczeń pieniężnych, aby umożliwić wykonanie tytułu egzekucyjnego nakazującego dłużnikowi spełnić świadczenie w walucie innej niż polska¹⁶⁴.

B. Komentarz

B.1. Cel i znaczenie regulacji

Przepis art. I:21 nie reguluje w ogóle zagadnienia dopuszczalności ustalania zobowiązań w walucie obcej. Do rozważenia jest, czy przyszły kodeks cywilny powinien regulować w ogóle tę kwestię (na wzór obecnego art. 358 k.c.), czy też materia ta nie powinna być regulowana wyłącznie przez przepisy prawa dewizowego¹⁶⁵. Wprawdzie wynikającą z art. I:21 zasadę, że zobowiązanie wyrażone w walucie obcej powinno zostać wykonane w tej walucie, dałoby się wyprowadzić – jak już wspomniano – z art. I:1 § 1, jednak z uwagi na dotychczasowe stanowisko SN co do wykonania zobowiązań w walutach obcych, konieczne wydaje się wyraźne podkreślenie tej zasady. Podobnie dopuszczalność wykonania zobowiązania pieniężnego w innej walucie niż umówiona, jeśli strony tak postanowiły, można by wy-

---

¹⁶⁴ W tym zakresie w kodeksie postępowania cywilnego przyjęto odmienne rozwiązanie – por. art. 783 § 1; zob. jednak art. 28 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (przepis ten utraci moc z dniem 11 stycznia 2009 r. – zob. art. 1 pkt 23 ustawy z dnia 5 września 2008 r. o zmianie ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów oraz zmianie innych ustaw, Dz.U. nr 180, poz. 1113).

¹⁶⁵ W tym kierunku zmierza nowelizacja kodeksu cywilnego (por. art. 358 k.c. w brzmieniu nadanym przez ustawę z 23 października 2008 r.).

prowadzić z zasady swobody umów. W świetle rozwiązania zaproponowanego w art. I:21 nie ma natomiast potrzeby wprowadzania postanowienia, że strony mogą zastrzec efektywną zapłatę w walucie obcej. Jeżeli bowiem zobowiązanie pieniężne zostało wyrażone w walucie obcej, a strony inaczej nie postanowiły, dłużnik może zasadniczo zwolnić się z zobowiązania tylko przez zapłatę w tej walucie. Przepisy szczególne mogą natomiast zezwalać na wykonanie zobowiązania wyrażonego w walucie obcej przez zapłatę w walucie miejsca płatności. Taki sens – w razie przyjęcia rozwiązania zaproponowanego w art. I:21 – miałyby więc powołane przepisy art. 41 ust. 1 i 3 prawa wekslowego i art. 36 ust. 1 i 3 prawa czekowego.

B.2. Kontekst regulacji – zakres zastosowania

Przepis art. I:21 odnosi się do wszelkich zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych (innych niż złote). Reguluje on kwestię przedmiotu świadczenia dłużnika. Do wykonania tych zobowiązań będą mieć więc zastosowanie także inne przepisy regulujące wykonanie zobowiązań pieniężnych, a w szczególności o waloryzacji świadczeń pieniężnych (art. I:5), o miejscu spełnienia świadczenia (art. I:16 § 1 pkt 2), o sposobie spełnienia świadczenia (art. I:22), o chwili wygaśnięcia zobowiązania (art. I:23), o tymczasowym wykonaniu (art. I:24). Do zobowiązania w walucie obcej stosuje się również przepisy o odsetkach za opóźnienie (art. II:21 i II:22) oraz o odsetkach nadzwyczajnych (art. II:23–II:25).

B.3. Wykładowia

Przepis art. I:21 odnosi się do wszelkich zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, niezależnie od sposobu ich powstania (w tym w drodze orzeczenia sądu lub z mocy samego prawa). Chodzi w nim o zobowiązania, w których przedmiotem świadczenia mają być inne niż złoty jednostki pieniężne. Od tego rodzaju zobowiązań należy odróżnić zobowiązania, w których waluta obca jest jedynie miernikiem świadczenia pieniężnego, które ma zostać spełnione w złotych (np. kredyt w kwocie stanowiącej równowartość 100 000 franków szwajcarskich).

Jeżeli zobowiązanie pieniężne zostało wyrażone w walucie obcej, dłużnik, jeśli nie umówiono się inaczej lub co innego nie wynika z przepisów szczególnych, jest obowiązany spełnić świadczenie w tych jednostkach pieniężnych. Wierzyciel może zatem odmówić przyjęcia zapłaty zaoferowanej przez dłużnika w innej walucie (w tym w złotych) na podstawie art. II:6 § 1. Jeśli wierzyciel przyjąłby jednak takie świadczenie, zobowiązanie wygaśnie w części lub całości (*datio in solutum* – zob. art. I:25).

Przepis art. I:21 nie rozstrzyga, w jaki sposób dłużnik powinien spełnić świadczenie, czy przez zapłatę w gotówce zagranicznymi znakami pieniężnymi czy też w inny sposób (zob. art. I:22).

Strony już w umowie kreującej zobowiązanie w walucie obcej mogą określić, czy i ewentualnie pod jakimi warunkami dłużnik powinien lub może

spełnić świadczenie w innej walucie niż umówiona. Tą walutą nie musi być zresztą złoty, chyba że ograniczenia w tym zakresie wynikają z ustawodawstwa dewizowego. Również po powstaniu zobowiązania strony mogą postanowić, że dłużnik będzie uprawniony lub zobowiązany do spełnienia świadczenia w innej walucie niż waluta zobowiązania. Dopuszczalne (i w praktyce stosowane w obrocie bankowym) jest ustalenie, że tylko część długu zostanie spełniona przez dłużnika w innej walucie niż waluta, w której zostało wyrażone zobowiązanie. We wszystkich tych wypadkach strony winny określić kurs, według którego zostanie przeliczone świadczenie dłużnika.

Spełnienie świadczenia w innej walucie niż waluta zobowiązania stanowi naruszenie zobowiązania (zob. art. II:1 §2 pkt 6).

Jeżeli dłużnik nie wykonał w całości lub w części zobowiązania wyrażonego w walucie obcej, wierzyciel będzie mógł domagać się spełnienia świadczenia tylko w tej walucie (art. II:4 §1), a ponadto żądać zapłaty odsetek za opóźnienie (art. II:21).

B.4. Przykłady

1. Jan pożyczył Andrzejowi 200 euro.

[Zwrot pożyczki przez Andrzeja powinien nastąpić przez zapłatę 200 euro w gotówce albo przez przelew na rachunek bankowy Jana (jeśli strony tak się umówiły) kwoty 200 euro].

2. Jakub zawarł z bankiem umowę kredytu na kwotę 100 000 euro na zakup trzech maszyn do własnego zakładu. Ponieważ dostawcy maszyn pochodzą z różnych krajów (z Niemiec, USA i Szwajcarii), strony postanowiły w umowie kredytu, że część kwoty kredytu zostanie postawiona przez bank do dyspozycji kredytobiorcy w euro, część natomiast w dolarach i frankach szwajcarskich.

[Zgodnie z umową stron wykonanie tego zobowiązania przez bank ma nastąpić w różnych walutach; jest to więc wynikający z umowy wyjątek od zasady, że bank powinien wypłacić kredyt w euro, gdyż w tej walucie została określona wysokość kredytu. W takim wypadku, jeśli w umowie strony nie postanowiły jednak inaczej, zwrot kredytu przez kredytobiorcę powinien zostać dokonany – zgodnie z art. I:21 – w euro. W tej walucie może domagać się więc zapłaty bank, choć własne świadczenie spełnił on w części w innych niż euro walutach].

3. Maria pożyczyła w czasie wycieczki do Francji od Marka 300 euro. Strony umówiły się, że Maria zwróci pożyczkę w tydzień po przyjeździe do Polski przez zapłatę 300 euro albo równowartości tej kwoty w złotych według kursu średniego NBP z dnia wymagalności.

[W umowie strony przewidziały uprawnienie przemienne dla pożyczkobiorcy do spełnienia świadczenia w innej walucie niż waluta zobowiązania. W ten sposób strony zmodyfikowały zasadę wynikającą z art. I:21. Pożyczkodawca może jednak domagać się zapłaty jedynie kwoty 300 euro, a nie jej równowartości w złotych].

4. Polska spółka z o.o. sprzedała holenderskiemu przedsiębiorcy mąkę za 300 000 euro. Prawem właściwym dla tej umowy – wobec braku wyboru

prawa – jest prawo polskie (art. 27 § 1 pkt 1 p.p.m., art. 4 ust. 2 konwencji rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych z dnia 19 czerwca 1980 r.). Holenderski przedsiębiorca przelał na konto polskiej spółki jedynie kwotę 120 000 euro.

[Spółka polska może domagać się od holenderskiego przedsiębiorcy zapłaty kwoty 180 000 euro. Nie może ona żądać zapłaty równowartości tej kwoty w złotych (takie powództwo powinno zostać oddalone)].